

2022_Anul AGÂRBICEANU (L): nu îndeplinesc binele pe care-l voiesc!

- atmosfera nuvelor fără oameni?- sentimentalismul naționalist!

- „Povestea unei vieți” sau „Legea trupului”?

**Societatea cultă a acestor sate
Săliștea ..., Rășinariii ... Gura Rîului ...**

**temei de viață spirituală
românească de o elevată
ținută intelectuală,
etică și politică!**

**Rîvna lui de paroh, extinsă asupra tuturor
aspectelor vieții comunității etnice din Orlat!**

**Prezența unui spațiu urban, de tradiție mai
mult săsească, cu amprenta Sibiului ...!**

**Nu înțeleg ceea ce fac, pentru că nu îndeplinesc
binele pe care-l voiesc, ci răul pe care îl urăsc!**

**romanul manuscris la Sibiu!
„Arhanghelii”**

**2022 „Povestea unei vieți” sau „Legea trupului”
pe urmele lui Ion Agârbiceanu 2022**

**Anul Agârbiceanu
Anul tinerilor otelii!**

la Orlat

șagunism - tribunism

Sf. Pavel

Criticul și istoricul literar Mircea Zăciu prezintă opera elaborată în perioada în care Ion Agârbiceanu trăia în Orlat, împreună cu soția sa Maria Aurelia Radu (n. 5 august 1884, Blaj), fiica protopopului dr. Sebastian Radu (din Uioara, fost profesor la Liceul din Blaj) și a Mariei Boer. Reproducem selectiv din lucrarea „Ion Agârbiceanu”: «**Societatea cultă a acestor sate** (Săliștea, unde era Ion Lupaș), **Rășinariii** lui Goga, **Gura Rîului** (unde era paroh părintele Manta, caldul prieten al lui Șt.O. Iosif, G. Coșbuc, Goga, Vlaicu etc) constituia un **temei de viață spirituală românească de o elevată ținută intelectuală, etică și politică**. Nu e de mirare așadar că noul cadru îi apare scriitorului, din primul moment, foarte favorabil. **Rîvna lui de paroh, extinsă asupra tuturor aspectelor vieții comunității etnice din Orlat**, se manifesta printr-un gust oratoric evocat cu un picur de autoironie retrospectivă, în câteva amintiri despre prietenia cu istoricul Ion Lupaș. Ecourile realității groaznice din Apuseni îl urmăresc și aici, dar vor mai trece trei ani pînă cînd Agârbiceanu va sintetiza observațiile sale într-un vast roman al experienței trăite acolo, „**Arhanghelii**”. În acest răgaz, continuă, deși mai distanțat, colaborarea la „Luceafărul” și la „Viața românească” și se consumă primele încercări de romancier, două romane - exercițiu. Nici autorul nu privește altfel „**Căsnicia lui Ludovic Petrescu**”, apărută în foiletonul revistei de la Orăștie, „Cosînzeana”, de unde n-a mai scos-o niciodată. Relațiile sale cu Orăștia nu erau întîmplătoare: „Orăștia cu gazetele lui Ion Moța: „Libertatea”, „Foaia interesantă”, cu noua revistă

călăuză ardeleană: „Cosînzeana” a lui Seb. Bornemisa, cu Editura Librăriei naționale, a fost o vreme un viu centru cultural, care a pornit cu tineres avânt. Eram tânăr și eu la 1912” își va aminti scriitorul. Sprijinul lui Bornemisa, ginerele lui I. Moța, bun ziarist ardelean dinainte de Unire, va fi un prilej de a începe o colaborare rodnică, prelungită și între cele două războaie mondiale. (...)

Proza lui Ion Agârbiceanu se afla astfel confruntată cu ritmul unui început de veac foarte agitat. Era și încercarea de a se integra unei proze de factură citadină. **Prezența unui spațiu urban, de tradiție mai mult săsească, cu amprenta Sibiului**, a cărui viață scriitorul începe a o cunoaște din parohia sa apropiată, se simte în paginile „nuvelei”. Ici, colo, ochiul său notează decorul cîte unui interior burghez: „Șase foteluri cu spatele înalte dormitau în jurul mescioarei pe care se afla un vraf de poze, ilustrate, bilete de vizite, și într-un colț un album pentru fotografii, foarte gros (...) Pe pereți atîrna un chip al lui Mihai Viteazul călare, cu barda în mîină, un tablou reprezenta pe Andrei Mureșan cu brațul ridicat, cum poruncește deșteptarea, apoi o Madonă cu un Isus foarte gras în brațe. Încolo, o mulțime de scene de vînătoare, colorate imposibil, peisagii așa cum se publică prin revistele nemțești”. **E atmosfera „nuvelor fără oameni” – la modă în proza românească a începutului de veac** – regăsită la Macedonski, Gîrleanu, I.A. Bassarabescu». Ion Agârbiceanu prezintă realitatea cotidiană sibiană printr-un dialog, în nuvela „*Căsnicia lui Ludovic Petrescu*”: «Accentul era nou în proza lui Agârbiceanu, dispus să scruteze - **fără sentimentalismul naționalist** - viața provincială, cu serbările de iarnă, baluri și „casina”, discuțiile politice: „Într-un colț, un om mărunțel, uscățiv, cu ochii vioi a prins un preot și-l dăscălea despre neexistența lui Dumnezeu.

-Peste adevărul acesta știința a trecut de mult, sfinția ta.

-Va fi trecut, răspunse preotul. Și iar se va întoarce.(...) La o altă masă se făcea politică mai înaltă:

-La tot cazul, ieșirea noastră din pasivitate a fost o binefacere.

-Binefacerea de-a cădea la alegeri?

-Nu. Trezirea și formarea conștiinței politice în marile mase populare.

-Se putea face și fără activitatea parlamentară.

-Nu, să-mi dai voie. Proba cea mai zdrobitoare e că nu s-a făcut. Apoi ajungem mai cunoscuți în străinătate.

-Cît pentru străinătate! ... Chiar în fruntea sălii se întrunise la o masă lungă lume mai multă. Se beuse poate și mai bine aci, căci se ajunsese la toaste. Mai ales un domn mijlociu, cu fruntea încrețită, cu ochii iuți, se ridica foarte des și începea, cu vocea foarte înaltă: **Domnilor și fraților! Noi să nu uităm niciodată de talpa țării, de opinca română, care pe toți ne ține. Locuitorii satelor sunt tăria noastră. Ei și femeia română!**”. Într-un cadru similar e plasată acțiunea romanului următor, „**Povestea unei vieți**”, publicat în foiletonul „Luceafărului” din 1912 și editat în volum abia în 1926, sub titlul „**Legea trupului**”. Modelul mărturisit erau Anna Karenina și Madame Bovary, dar „drama” e narată din perspectiva etică a fostului seminarist. Problema nu mai e egoismul funciar și alienarea generată de el, ci patima erotică, acționînd devastator ca o „lege” potrivnică „**legei minții**”, **adică a rațiunii**. Ideea e scoasă dintr-un pasaj al epistolelor Sfintului Pavel către romani (VII, 15; 23; 24): „**Nu înțeleg ceea ce fac, pentru că nu îndeplinesc binele pe care-l voiesc, ci răul pe care îl urăsc. Văd altă lege în mădularele mele, potrivnică legii minții mele, care mă robește legii păcatului, lege scrisă în modulele mele. Nenorocitul de mine om! Cine mă va scăpa de trupul acesta plin de moarte?**”. Eroul, Ion Florea, reface anii de școală ai povestitorului, se pomenește apoi tânăr avocat prins în vârtejul vieții

politice, care începea să-l acapareze și pe autor. Crizele morale transcriu unele momente autobiografice. Intenția de a reconstitui un tablou social, urban, se împletește cu fixarea imaginii vieții familiale. **Destrămarea ce pîndea această unitate socială** - privită cu major respect de întreaga generație a lui Agârbiceanu - va fi una din constantele scrisului său. De mult intenționa prozatorul să-și încerce puterile în roman (...). În „**Mărturisiri**” declară că purta cu sine ani întregi subiecte pentru mai multe volume, fără să aibă curajul să le abordeze. Lecturile acestor ani se orientează mereu spre romanul occidental, urmărit asiduu în traduceri maghiare. „Îndemnul de a trece de la schițe și povestiri la roman mi-a venit după ce am luat contact cu marea literatură străină - ne spune într-una din „autobiografiile” sale - în special cu scriitorii Balzac, Flaubert, Tolstoi, Dostoievski, Gorki. Din păcate, i-am cunoscut numai în traduceri ce le-am aflat pe vremea aceea în ungurește. Tot spre roman mă îndemna și preocuparea tot mai mare de psihologia eroilor, mai mult decît de descrieri”. Obsesia majoră rămîne Anna Karenina, cu destinul tulburător al protagonistei și cu sfîrșitul ei tragic. Eroina din „**Legea trupului**” se revoltă împotriva destinului rezervat de Tolstoi personajului său. Ion Florea îi replică: „**Doamnă, a reda viața înseamnă a o descrie așa cum este. Eu cred că nu Tolstoi a dat acest tip de femeie. -Ei, dar cine?**” întreabă grăbită doamna Olimpia.

-Lumea. Viața, răspunse în silă Ion Florea”. Scriitorul pune așadar mai presus de preceptele morale, **adevărul psihologic, rostit fără reticențe**. (...) Nu lipsește acestei cărți o tensiune dramatică, dictată de crescendoul pasiunii dintre Olimpia și Ion Florea, cu pagini îndrăznețe pentru acel timp și care au scandalizat pruderia ardeleană și i-au adus autorului unele admonestări». La colecțiile speciale ale Bibliotecii Județene ASTRA, se păstrează manuscrisul original al romanului „**Arhanghelii**”, romanul fiind publicat în perioada în care preotul Ion Agârbiceanu slujea în Orlat.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2022-anul-agarbiceanu-l-nu-indeplinesc-binele-pe-care-l-voiesc-atmosfera-nuvelelor-fara-oameni-sentimentalismul-nationalist-povestea-unei-vieti-sau-legea-trupului-167540.html>

Tribuna
Dintotdeauna pentru totdeauna!

Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna femeilor Descopera lumea

2022-Anul Agârbiceanu (L): nu îndeplinesc binele pe care-l voiesc! - atmosfera nuvelor fără oameni?- sentimentalismul naționalist! - „Povestea unei vieți” sau „Legea trupului”?

Marius HALMAGHI 12.12.2022 10:28 107 vizualizari 0 comentarii

În: Tribuna, 12 decembrie 2022